

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Andoni Unanue Lekuona

*Lasarte-Oria,
Gipuzkoa
(1932-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Lasarten, Urretatarren etxean jaio zen. Bere aitak eta amak bertan lan egiten zuten, bata txofer eta besteak neskame modura. Bertan ezagutu zuten elkar eta etxe handiaren ondoan jarri ziren bizitzen. Bost senide izan ziren eta gerra-garaian Zarautzen pasatu zituzten bizpahiru hilabete. Opor modukoak izan ziren haientzat, baina berehala itzuli ziren Lasartera. Bederatzi urterekin Oriara joan ziren bizitzera eta hamahiru urte zituela Bruneten fabrika hasi zen lanean bulegoan. Hogeita bi urte eman zituen bertan eta gero komertzial ibili zen, Espainian zehar batez ere. Hamazortzi urterekin abesbatza batean kantatzen hasi zen, bere aitak egiten zuen bezala. Ezkondu zenean joan zen Hernanira bizitzera eta geroztik han bizi izan da.

Zintak

LAS-009

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-05-18
- **Iraupena:** 44 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Urretatarren etxean jaioa; anaia "garrotillo"arekin hil zen

- **Erref:** LAS-009/004
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:03:27. **Bukatu:** 00:05:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

<p>Lasarten jaio zen, Urretatarren etxean. Aita bertako txoferra zen eta ama hango ume-zaintzailea. Bertan ezagutu zuten elkar eta haien etxe ondoan jarri ziren bizitzen. Bost anai-arreba izan ziren, baina anaia bat "garrotillo"arekin (laringe-difteria) hil zen bi urterekin. Garai batean ume gehiago hiltzen zen.</p>

2. Aita lantegian eta txofer lanean ibilia

- **Erref:** LAS-009/007
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:05:33. **Bukatu:** 00:07:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

1934an Urretak jada ez zuela txoferrik behar eta aita Michelin lantegian hasi zen. Lehenengotako langilea izan zen. Gerra hasi zenean, Michelin itxi egin zuten eta beraiek Zarautzera joan ziren. Handik itzultzean, Brunet lantegian txoferra behar zutela eta han hasi zen lanean aita. Aurretik ere Brunet lantegian lan egin zen (Urretaren txofer moduan hasi aurretik).

3. 1936an Zarautzera; hango bizipenak

- **Erref:** LAS-009/009
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:07:49. **Bukatu:** 00:11:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean lau urte zituen, baina orduko gauza asko gogoratzen ditu. Esaterako, aldameneari bizi zen harakinaren kamioian gauzak sartu eta Zarautzera nola joan ziren. Uztailean joan ziren eta bi-hiru hilabete egin zituzten han, irailean sartu baitziren nazionalak Zarautzen. Zarauzko oroitza penak; hondartzara joaten ziren osabarekin. Behin urrutira Cervera barkua ikusi zuten Donostiara bonbak botatzen.</p>

4. Aita gerrara eramateko beldurra; osabak gerratean hilak

- **Erref:** LAS-009/010
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:11:07. **Bukatu:** 00:13:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

1936ko irailean sartu ziren nazionalak Zarautzen. Aitak 42 urte zituen ordurako, baina beldur zen gerrara eramango ote zuten. Azkenean ez zen hala izan. Gerra hasi aurretik amaren anaia bat zaurituta ikusi zuten. Gerora hil egin zuten osaba hura. Beste osaba, Martin Lekuona abadea, Galarretan fusilatu zuten. Zarautzik etxera itzuli zirenean etxea nola aurkitu zuten. Izebak Espainiako bandera txikiak ekarri zizkien, paparrean jartzeko.

5. Gerra sasoian etxetik alde eginda; Zarautzik etxera itzulera

- **Erref:** LAS-009/013
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:14:57. **Bukatu:** 00:16:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Gerra sasoian euren bizilagunak denbora luzez egon ziren etxetik alde eginda. Euren etxean ez zen inor sartu eurak Zarautzen egon ziren bitartean. Zarautzik itzultzerakoan, izugarrizko buelta eman behar izan zuten, Orion zubia leherrarazi zutelako.

6. Hamahiru urterekin Brunet lantegiko bulegora lanera

- **Erref:** LAS-009/017
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:18:10. **Bukatu:** 00:21:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Brunet lantegiko bulegoan lan egiten zuen osaba bat 45 urterekin hil zen, ebakuntza baten ondorioz. Orduan, aitak lantegikoei komentatu zien han lan egiteko moduko mutila zuela eta halaxe hasi zen Andoni, 13 urterekin. Bulegoan zer lan egiten zituen. Hasieran dena eskuz egiten zen, gerora, pixkanaka, hasi ziren makina edo gailu desberdinak.

7. Manuel Lasarte, osaba apaiza, izan zuen maisu

- **Erref:** LAS-009/018
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:21:04. **Bukatu:** 00:23:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Osaba izan zuen maisu: Manuel Lekuona apaiza. Gerra denboran Gasteizko

seminarioan zegoen maisu eta ihes egin zuen handik. Lasartera etorri eta Antonio Abaunz kapilauaren etxean egon zen ezkutatuta lau urtez. Euskaltzaindiko lehendakari izan zen eta hainbat liburu idatzi zituen. Oso gizon iaioa zen, polifazetikoa, eta harekin elkarriketak oso interesgarriak izaten ziren.

8. Ez zuen seminaria joan nahi izan

- **Erref:** LAS-009/019
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:23:05. **Bukatu:** 00:24:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Manuel Peñalva Lasarteko seminarista hil zenean bera meza-laguntzaile moduan ibiltzen zen. Egun hartan Antonio Abaunzen etxera joateko eskatu zioten (Manuel Lekuona osaba han egon zen ezkutatuta). Abade morderoa aurkitu zituen hara joan zenean, eta seminaria joan behar zela esan zioten. Berak ez zuen nahi eta halaxe esan zion osabari.</p>

9. Lasarteko ikastolaren sorreran ibilia

- **Erref:** LAS-009/022
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:26:44. **Bukatu:** 00:28:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

<p>Lasarten gutxi egiten zen euskaraz. Ezkondu aurretik lehenengo saiakera egin zuten Lasarten ikastola sortzeko, baina ez zen ondo atera. Handik bi-hiru urtera bai. Bera ikastolaren sorreran ibili zen, nahiz eta euskaraz ondo jakin ez. Ez omen da gehiegi ahalegindu, agian komertzial lanagatik kanpoan asko ibiltzea tokatu zaiolako.</p>

10. Lekuonatarak, euskal kulturen pertsona esanguratsuak

- **Erref:** LAS-009/025
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:31:08. **Bukatu:** 00:34:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Manuel Lekuona bere amaren anaia zen. Beste anaia baten seme-alabak

aipatzen ditu, horietako asko euskal kulturan pertsona esanguratsuak izanak. Juan Mari lehengusuak doktoretza Erroman egin zuen; oso jakintsua zen eta bertsolaritzan (olerkigintzan) apartekoa. Andoni Aiako Altzola auzora desterratu zuten eta Parisera joatea erabaki zuen, soziologia ikastera. Han moja izandako batekin ezkondu zen. Juliani antzeko zerbait gertatu zitzaion: `Ez dok Amairu´ taldearekin kantari ibili eta gero, apaiz izateari utzi eta moja izandako batekin ezkondu baitzen.</p>

11. "Tejolote" hirukotea osatu zuen Mercero lehengusuekin

- **Erref:** LAS-009/026
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:34:04. **Bukatu:** 00:35:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Familiatik datorkie ahots ona eta kantatzeko zaletasuna. Parisen ere abestu zuen 1956an. Gerora abeslari hirukotea osatu zuen Antonio eta Ignacio Maria Mercero lehengusuekin: "Trío Tejolote". "Tejolote"ren esanahia. Orduan hirukoteak eta taldeak modan zeuden. Beraiek berritasun bat ekarri zuten: abestiak eszenaratzea. Askok ez, baina han eta hemen aritu ziren; esaterako, Muruzabalen, Michelin lantegiak zuen kolonian.

12. Gaztetatik koruan kantuan

- **Erref:** LAS-009/027
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:35:58. **Bukatu:** 00:37:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Aitak koruan abesten zuen eta bera ere triple moduan hasi zen, ahotsa moldatu zitzaionetik aurrera. Aitak bazuen solfeoa ikasteko liburu bat eta oinarrizko solfeoa ikasi zuen handik. Elizako koruan hasten ziren. Mercero (osaba) zen hango arduraduna. Ezkondu ostean denbora luzez ez zen joan korura, lan-kontuengatik kanpoan ibili zelako, baina gerora berriz hasi zen.

13. Garai batean abesten zuten euskarazko gabon-kanta

- **Erref:** LAS-009/028
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:37:50. **Bukatu:** 00:39:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

<p>Euskarazko kanta batzuk ere abesten zituzten. "Tejolote" hirukotean Ipar Euskal Herriatik ekarritako liburu batetik ateratako kanta bat abesten zuten eta

baita gabon-kanta bat ere. Santa Brigidaren komentura joaten ziren
entseatzera; ilunpetan kantatzen hasi eta mojek argiak pizten zituzten.
Euskarazko gabon-kanta horren zati bat abesten du.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com